EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 4.6.2025
COM(2025) 221 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS

Poola majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitika kohta

{SWD(2025) 221 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS

Poola majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitika kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97,[1] eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

Üldised märkused

1) Määruses (EL) 2024/1263, mis jõustus 30. aprillil 2024, on selgitatud majandusjuhtimise raamistiku eesmärke. Raamistik peaks reformide ja investeeringute abil edendama usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupidavust ning ennetama valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Määruses on sedastatud, et nõukogu ja komisjon teevad Euroopa poolaasta raames mitmepoolset järelevalvet kooskõlas ELi toimimise lepingus sätestatud eesmärkide ja nõuetega. Euroopa poolaasta raames sõnastatakse eelkõige riigipõhised soovitused ja jälgitakse nende rakendamist. Määrusega edendatakse ka riikide vastutust oma eelarvepoliitika eest ning rõhutatakse selle poliitika keskpikka perspektiivi ja vajadust tagada nõuete tõhusam ja sidusam täitmine. Iga liikmesriik peab esitama nõukogule ja komisjonile oma riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava, mis sisaldab tema eelarve-, reformi- ja investeerimiskohustusi ning mis on koostatud kas neljaks või viieks aastaks sõltuvalt tema tavapärase seadusandliku tsükli pikkusest. Neis kavades sisalduv netokulude[2] kava peab vastama määruse

[1] ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

[2] Netokulu, nagu see on määratletud määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktis 2: „netokulu“ – valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud i) intressikulud; ii) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed; iii) liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga; iv) riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks; v) töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning vi) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

nõuetele, sealhulgas nõudele hoida valitsemissektori võlg kohandamisperioodi lõpuks usutavas langustrendis või viia see langustrendi või hoida see mõistlikul tasemel allpool 60 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ning nõudele viia valitsemissektori eelarvepuudujääk keskpika perioodi jooksul allapoole aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse 3 % SKPst ja/või hoida see allpool kõnealust kontrollväärtust. Kohandamisperioodi võib pikendada kuni kolme aasta võrra, kui liikmesriik võtab kohustuse viia ellu asjakohased reformid ja teha asjakohased investeeringud vastavalt määruses sätestatud kriteeriumidele.

2) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,[3] millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu. Taaste- ja vastupidavusrahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide elluviimiseks ja investeeringute tegemiseks ning sellega kaasneb ELi rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta prioriteetidega soodustab taaste- ja vastupidavusrahastu majanduslikku ja sotsiaalset taastumist ning tõukab samas tagant kestlikke reforme ja investeeringuid, edendades eelkõige rohe- ja digipööret ning muutes liikmesriikide majanduse vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust liidus ning toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist.

3) 27. veebruaril 2023 vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/435[4] (edaspidi „REPowerEU määrus“) eesmärk on järk-järgult kaotada ELi sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitab saavutada energiajulgeoleku ja mitmekesistada liidu energiavarustust ning edendada ühtlasi taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. Poola lisas oma riiklikusse taaste- ja vastupidavuskavasse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke.

4) 3. mail 2021 esitas Poola vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Kooskõlas kõnealuse määruse artikliga 19 ja määruse V lisas esitatud hindamissuunistega hindas komisjon Eesti taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust. 17. juunil 2022 võttis nõukogu vastu rakendusotsuse Poola taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta[5]. Rakendusotsust muudeti kõnealuse määruse artikli 18 lõike 2 alusel 8. detsembril 2023, et ajakohastada tagastamatu rahalise toetuse maksimumsummat ja lisada REPowerEU peatükk[6]. Osamaksete tegemine sõltub sellest, kas komisjon võtab määruse artikli 24 lõike 5 alusel vastu otsuse, milles sedastatakse, et Poola on rahuldavalt saavutanud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjakohased eesmärgid ja sihid. Rahuldav saavutamine

---

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

5 Nõukogu 17. juuni 2022. aasta rakendusotsus Poola taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (11805/2022).

6 Nõukogu 7. detsembri 2023. aasta rakendusotsus, millega muudetakse nõukogu 17. juuni 2022. aasta rakendusotsust Poola taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (15835/2023).

eeldab, et sama reformi või investeeringu puhul varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

5) 21. jaanuaril 2025 võttis nõukogu komisjoni soovituse põhjal vastu soovituse, millega kiidetakse heaks Poola riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava[7]. Eelarve- ja struktuurikava on esitatud kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 11 ja artikli 36 lõike 1 punktiga a, see hõlmab ajavahemikku 2025–2028 ja selles sätestatud eelarve kohandamise perioodi pikkus on neli aastat.

6) 26. novembril 2024 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu 2025. aasta häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Poolat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta ning ettepaneku 2025. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste rakendamist ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete järgimist. Nõukogu võttis 13. mail 2025 vastu euroala majanduspoliitikat käsitleva soovituse ja 10. märtsil 2025 ühise tööhõivearuande.

7) 29. jaanuaril 2025 avaldas komisjon konkurentsivõime kompassi – strateegilise raamistiku, mille eesmärk on suurendada järgmisel viiel aastal ELi üleilmset konkurentsivõimet. Selles on kindlaks määratud kolm tegevusvaldkonda, mis on kestliku majanduskasvu tagamiseks üliolulised: i) innovatsioon; ii) süsinikuheite vähendamine ja konkurentsivõime ning iii) julgeolek. Innovatsioonilõhe kaotamiseks kavatseb EL edendada tööstusinnovatsiooni, toetada idufirmade kasvu selliste algatuste kaudu nagu ELi idu- ja kasvufirmade strateegia, ning soodustada kõrgtehnoloogia, näiteks tehisintellekti ja kvantarvutuse kasutuselevõttu. Selleks et muuta majandus keskkonnasäästlikumaks, on komisjon koostanud taskukohast energiat käsitleva tervikliku tegevuskava ja puhta tööstuse kokkuleppe, millega tagatakse, et üleminek puhtale energiale on kulutõhus ja konkurentsisõbralik (eeskätt suure energiakasutusega sektorite jaoks) ning aitab kiirendada majanduskasvu. Liigse sõltuvuse vähendamiseks ja julgeoleku suurendamiseks on liit võtnud kohustuse tugevdada üleilmseid kaubanduspartnerlusi, mitmekesistada tarneahelaid ning tagada juurdepääs kriitilisele toormele ja puhastele energiaallikatele. Neid prioriteete toetatakse horisontaalsete tugisüsteemide, nimelt õigusnormide lihtsustamise, ühtse turu süvendamise, konkurentsivõime rahastamise ning hoiuste ja investeeringute liidu loomise, oskuste ja kvaliteetsete töökohtade edendamise ning ELi poliitika parema koordineerimise kaudu. Konkurentsivõime kompass on kooskõlas Euroopa poolaasta põhimõtetega. Nõnda tagatakse, et liikmesriikide majanduspoliitika vastab komisjoni strateegilistele eesmärkidele, ning kujundatakse ühtne majandusjuhtimise käsitus, mis edendab kestlikku majanduskasvu, innovatsiooni ja vastupidavust kogu liidus.

8) 2025. aastal jätkuvad nii majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta kui ka taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamine. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks endiselt oluline, kuna kavad aitavad tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on viimaste aastate asjakohastes riigipõhistes soovitustes esile toodud. Need riigipõhised soovitused on sama asjakohased muudetud taaste- ja vastupidavuskavade hindamisel, mis toimub vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 21.

[7] Nõukogu 21. jaanuari 2025. aasta soovitus, millega kiidetakse heaks Poola riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava (ELT C/2025/642, 10.2.2025).

9) 2025. aasta riigipõhistes soovitustes käsitletakse peamisi majanduspoliitilisi probleeme, mida ei ole taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvate meetmetega piisaval määral lahendatud. Arvesse võetakse ka probleeme, mis on kindlaks tehtud 2019.–2024. aasta riigipõhistes soovitustes.

10) Komisjon avaldas 4. juunil 2025 Poola kohta 2025. aasta riigiaruande. Selles on hinnatud Poola edusamme asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehtud kokkuvõte sellest, kuidas Poola on rakendanud taaste- ja vastupidavuskava. Kõnealuse analüüsi põhjal on riigiaruandes kindlaks tehtud Poola kõige pakilisemad probleemid. Samuti hinnati Poola edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

Hinnang iga-aastasele eduaruandele

11) 21. jaanuaril 2025 soovitas nõukogu Poolal kehtestada järgmised netokulude maksimaalsed kasvumäärad: 6,3 % 2025. aastaks, 4,4 % 2026. aastaks, 4,0 % 2027. aastaks ja 3,5 % 2028. aastaks. Need määrad vastavad maksimaalsetele kumulatiivsetele kasvumääradele, mis on arvutatud võrdluses baasaastaga 2023 ning mis on 2025. aastal 19,6 %, 2026. aastal 24,9 %, 2027. aastal 29,9 % ja 2028. aastal 34,4 %. Aastatel 2025–2028 langevad need netokulude maksimaalsed kasvumäärad kokku määruse nr 1467/97 artikli 3 lõike 4 kohase korrigeeriva kavaga, mida nõukogu soovitas 21. jaanuaril 2025 ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks[8] 30. aprillil 2025 esitas Poola oma iga-aastase eduaruande[9] nõukogu 21. jaanuari 2025. aasta soovituse alusel valitsemissektori ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks võetud meetmete kohta ning Euroopa poolaasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamiste probleemide lahendamiseks vajalike reformide ja investeeringute rakendamise kohta. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab iga-aastane eduaruanne ka Poola kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.

12) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja selle tagajärjed kujutavad endast Euroopa Liidu jaoks eksistentsiaalset väljakutset. Komisjon on soovitanud koordineeritult aktiveerida stabiilsuse ja kasvu paktiga ette nähtud riikide vabastusklausli, et toetada ELi jõupingutusi, mille eesmärk on suurendada kiiresti ja märkimisväärselt kaitsekulutusi. Euroopa Ülemkogu kiitis selle ettepaneku 6. märtsil 2025 heaks. Poola 30. aprilli 2025. aasta taotluse alusel võttis nõukogu [kuupäev] komisjoni soovituse alusel vastu soovituse,[10] millega võimaldatakse Poolal kalduda netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale ja neid ületada.

13) Eurostati kinnitatud andmete[11] põhjal suurenes Poola valitsemissektori eelarvepuudujääk 5,3 %-lt SKPst 2023. aastal 6,6 %-le SKPst 2024. aastal, samal ajal kui valitsemissektori võlg kasvas 49,5 %-lt SKPst 2023. aasta lõpus 55,3 %-le SKPst 2024. aasta lõpus. Komisjoni arvutuste kohaselt osutavad need muutused sellele, et netokulude kasvumäär oli 2024. aastal 12,7 %. Poola on oma 2025. aasta eduaruandes hinnanud netokulude kasvuks 2024. aastal 12,7 %. Komisjoni prognooside kohaselt oli

---

8 Nõukogu soovitus ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks Poolas, C/2025/5037.

9 2025. aasta eduaruannetega saab tutvuda aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

10 Nõukogu soovitus, millega võimaldatakse Poolal kalduda soovitatud netokulude kavast kõrvale ja selle määrasid ületada (riikide vabastusklausli aktiveerimine), ELT C/2025/xxx, x.x.2025

11 Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2025.

eelarvepoliitika,[12] mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2024. aastal ekspansiivne (1,8 % SKPst).

14) Iga-aastase eduaruande kohaselt kasvab reaalne SKP Poola eelarveprognooside aluseks oleva makromajandusliku stsenaariumi kohaselt 2025. aastal 3,7 %, samas kui THHI inflatsioon peaks 2025. aastal olema 4,5 %. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2025. aastal 3,3 % ja 2026. aastal 3,0 % ning THHI inflatsioon on 2025. aastal 3,6 % ja 2026. aastal 2,8 %.

15) Iga-aastases eduaruandes on prognoositud, et valitsemissektori eelarvepuudujääk väheneb 2025. aastal 6,3 %ni SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2025. aasta lõpuks tõusma 57,8 %-ni. Need suundumused osutavad netokulude 5,8 % suurusele kasvule 2025. aastal. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2025. aastal 6,4 % SKPst. Puudujäägi vähenemine 2025. aastal kajastab peamiselt kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmete, sealhulgas aktsiisitõusu ja üksikisiku tulumaksuvahemike indekseerimata jätmise mõju. Komisjoni arvutuste kohaselt osutavad need muutused netokulude 6,2 % suurusele kasvule 2025. aastal. Komisjoni hinnangul on eelarvepoliitika, mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2025. aastal ekspansiivne (0,3 % SKPst). Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks suurenema 2025. aasta lõpus 58,0 %-le. Valitsemissektori võla ja SKP suhte kasv 2025. aastal kajastab peamiselt kõrge prognoositud valitsemissektori eelarvepuudujäägi ning kaitseinvesteeringutega seotud võlakoormuse muutuse ja eelarvepositsiooni vahelise erinevuse mõju.

16) Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt rahastatakse 2025. aastal taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatust toetusest üldiseid avaliku sektori kulutusi mahus 1,2 % SKPst (2024. aastal 0,3 % SKPst). Taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatust toetusest rahastatavad kulutused võimaldavad teha kvaliteetseid investeeringuid ja viia ellu tootlikkust suurendavaid reforme, ilma et see mõjutaks otseselt Poola valitsemissektori eelarvepositsiooni ja võlga.

17) Valitsemissektori kaitsekulutused moodustasid Poolas 2021. aastal 1,6 % SKPst, 2022. aastal 1,6 % SKPst ja 2023. aastal 2,0 % SKPst[13]. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid kaitsekulutused olema 2024. aastal 2,7 % ja kasvama 2025. aastal 2,8 %-ni SKPst. See tähendab, et kasv on võrreldes 2021. aastaga 1,2 protsendipunkti SKPst. Ajavahemik, mil on aktiveeritud riiklik vabastusklausel (2025–2028), võimaldab Poolal vaadata ümber valitsemissektori kulude prioriteedid või suurendada valitsemissektori tulusid, tagamaks, et püsivalt suuremad kaitsekulutused ei ohusta keskpikas perspektiivis riigi rahanduse jätkusuutlikkust.

18) Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid Poola netokulud suurenema 2025. aastal 6,2 % ning 2024. ja 2025. aastal kumulatiivselt 19,7 %. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi järgi peaks Poola netokulude kasv 2025. aastal jääma paranduskavas kindlaks määratud maksimaalsest kasvumäärast allapoole. 2024. ja 2025. aasta kokkuvõttes peaks netokulude kumulatiivne kasvumäär ületama soovitatud

[12] Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka ELi eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat mõõdetakse i) keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu ja ii) esmaste kulude (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutuse erinevusena, võttes arvesse ka taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude ELi vahenditega rahastatavaid kulusid.

[13] Eurostat, valitsemissektori kulud valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (COFOG) alusel.

maksimaalset kasvumäära, kusjuures kõrvalekalle[14] on vähem kui 0,1 % SKPst. Prognoositud kõrvalekalle jääb praeguste kaitsekulutuste prognooside alusel riigi vabastusklausli paindlikkuse piiresse. Seetõttu peatatakse Poola suhtes ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus.

19) 2025. aasta eduaruanne ei sisalda eelarveprognoose 2025. aastale järgneva aja kohta. 2025. aasta kevadprognoosi koostamise ajal komisjonile teada olnud poliitikameetmete põhjal hindas komisjon valitsemissektori eelarvepuudujäägiks 2026. aastal 6,1 % SKPst. Puudujäägi vähenemine 2026. aastal kajastab peamiselt kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmete, sealhulgas aktsiisitõusu ja üksikisiku tulumaksuvahemike indekseerimata jätmise mõju. Need suundumused osutavad netokulude 5,4 % suurusele kasvule 2026. aastal. Komisjoni hinnangul on eelarvepoliitika seisund, mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2026. aastal üldjoontes neutraalne. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks komisjoni prognoosi kohaselt suurenema 2026. aasta lõpuks 65,3 %-ni. Valitsemissektori võla ja SKP suhte kasv 2026. aastal kajastab peamiselt kõrge prognoositud valitsemissektori eelarvepuudujäägi ning kaitseinvesteeringutega seotud võlakoormuse muutuse ja eelarvepositsiooni vahelise erinevuse mõju ning taaste- ja vastupidavusrahastu laenudest rahastatavate investeeringutega seotud ühekordseid ümberpaigutusi 2026. aastal.

Peamised poliitilised probleemid

20) Sotsiaaltoetused on Poolas suuresti mittesihipärased ja nende saamiseks ei hinnata leibkonna majanduslikku olukorda. Selle tulemuseks on hoolekandesüsteem, mille ümberjaotav mõju on piiratud. Eelarvedokumentides võiks suurendada pooleliolevate ja kavandatavate investeeringute läbipaistvust. Praegu puudub terviklik ülevaade pooleliolevatest investeeringutest ja nende rahastamisallikatest, sealhulgas seoses eelarveväliste vahendite ja riigi omanduses olevate ettevõtetega. Ehkki see teave on mitmesugusel määral kättesaadav, on see hajutatud eri dokumentide vahel, nagu mitmeaastased investeerimisprogrammid ja riigi omanduses olevate ettevõtete või eelarveväliste vahendite rahastamiskavad. Avaliku sektori investeerimisprojektide hindamise ja valimise ning järelhindamise menetlused on puudulikud. Standardsed projektihindamismeetodid on kehtestatud ainult ELi rahastatavate investeeringute puhul, kuid neid võib kohaldada kõigi suurte valitsuse rahastatavate investeeringute suhtes. Projektide valimise menetlused on ministeeriumides erinevad ning põhinevad projekti liigil ja rahastamisallikal. Puuduvad standardkriteeriumid projektide valimiseks ja prioriseerimiseks keskvalitsuse tasandil.

21) Poola on üks kiiremini vananevaid ELi riike, mille pensionisüsteemi mõjutavad pikas perspektiivis demograafilised suundumused. Seadusjärgne pensioniiga võimaldab naistel pensionile jääda 60aastaselt, mis mõjutab töötavate või tööd otsivate naiste arvu võrreldes meestega, kelle seadusjärgne pensioniiga on 65 aastat. Tegeliku pensioniea tõstmiseks rakendas Poola oma taaste- ja vastupidavuskavas üht sihipärast meedet, et soodustada töötamist pärast seadusjärgsesse pensioniikka jõudmist, kuid on vaja täiendavaid jõupingutusi, et lahendada tulevaste pensionide piisavuse ja pensionisüsteemi kestlikkuse tagamisega seotud probleem. Poolas on eri rühmadele mõeldud eripensionihüvitised, mis ei ole alati seotud kutseala riskidega ja mis tuleks süsteemi õigluse tagamiseks põhjalikult läbi vaadata.

[14] Alates 2026. aastast kajastatakse neid näitajaid määruse (EL) 2024/1263 artikli 22 alusel loodud kontrollikontol.

22) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab riiklik taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Need peaksid aitama tulemuslikult lahendada kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on kindlaks tehtud asjakohastes riigipõhistes soovitustes. Järele jäänud lühikese aja jooksul on oluline taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas selle REPowerEU peatükk tulemuslikult ellu rakendada, et suurendada rohe- ja digipöörde kaudu Poola pikaajalist konkurentsivõimet ning tagada samal ajal sotsiaalne õiglus. Taaste- ja vastupidavuskavast tulenevate kohustuste täitmiseks 2026. aasta augustiks on oluline, et Poola jätkaks reformide ja investeeringute elluviimist, tegeledes asjaomaste probleemidega. Eelkõige on vaja tihedat koostööd avaliku sektori asutuste, sealhulgas piirkondlike ja kohalike omavalitsuste vahel, mis vastutavad taaste- ja vastupidavuskava kohaste meetmete rakendamise eest. Endiselt on oluline süstemaatiliselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane vastutus taaste- ja vastupidavuskava eduka rakendamise eest.

23) Poolas on hakatud kiiremini rakendama ühtekuuluvuspoliitika programme, mis hõlmavad toetust Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF), Õiglase Ülemineku Fondist (JTF), Euroopa Sotsiaalfond+-ist (ESF+) ja Ühtekuuluvusfondist. Tähtis on nende programmide kiiret rakendamist jätkata ning suurendada nende mõju kohapeal maksimumini. Poola juba võtab oma ühtekuuluvuspoliitika programmide raames meetmeid konkurentsivõime ja majanduskasvu edendamiseks. Samas on Poolal endiselt probleeme näiteks seoses vajadusega suurendada Venemaa ja Valgevenega piirnevate idapoolsete piirkondade konkurentsivõimet, kiirendada energiasüsteemi ümberkujundamist söe- ja rasketööstusest sõltuvates edelapiirkondades ning riigi industrialiseeritud keskosas, tegeleda oskuste nappuse ja tööturu nõudlusele mittevastavuse ning suure eluasemenõudlusega. Kooskõlas määruse (EL) 2021/1060 artikliga 18 ja ühtekuuluvuspoliitika fondide vahehindamise osana nõutakse Poolalt, et ta vaataks oma programmi läbi ja võtaks selles muu hulgas arvesse 2024. aasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud probleeme. Komisjoni 1. aprillil 2025 vastu võetud ettepanekutega[15] on iga programmi vahehindamise tulemuste täiendamise tähtaega 31. märts 2025 pikendatud. Samuti on sellega ette nähtud paindlikkusmeetmed, mis peaksid aitama kiirendada programmide rakendamist, ja stiimulid liikmesriikidele, et nad eraldaksid ühtekuuluvuspoliitika vahendeid toetamaks liidu viit strateegilist prioriteetset valdkonda, nimelt konkurentsivõimet strateegiliste tehnoloogiate, kaitse, eluaseme, veesüsteemide kerksuse ja energiasüsteemi ümberkujundamise vallas.

24) Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) annab võimaluse investeerida ühte ELi kesksesse strateegilisse prioriteeti ja tugevdada seeläbi ELi konkurentsivõimet. STEP teeb koostööd 11 olemasoleva ELi fondiga. Liikmesriigid võivad panustada ka programmi „InvestEU“, et toetada investeeringuid prioriteetsetesse valdkondadesse. Poola saaks neid algatusi kasutada elutähtsa tehnoloogia, sealhulgas puhta ja ressursitõhusa tehnoloogia arendamise või tootmise soodustamiseks.

[15] Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahehindamise raames (COM(2025) 123 final).

25) Lisaks taaste- ja vastupidavuskava ning muude ELi fondide raames käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Poola silmitsi mitme muu probleemiga, mis on seotud lihtsustamise, teadusuuringute ja innovatsiooni, energeetika, veemajanduse, oskuste ja haridusega ning ebasoodsas olukorras olevate rühmade kaasamisega tööturule.

26) Nagu märgitakse konkurentsivõime kompassis, peavad kõik ELi, liikmesriikide ja kohalikud institutsioonid tegema suuri jõupingutusi, et koostada lihtsamaid reegleid ja kiirendada haldusmenetlusi. Komisjon on seadnud halduskoormuse vähendamiseks ambitsioonikad eesmärgid: vähemalt 25 % ja VKEde puhul vähemalt 35 % ning on loonud uued vahendid nende eesmärkide saavutamiseks, sealhulgas ELi õigusaktide kogumi süstemaatiline stressitestimine ja tõhustatud dialoog sidusrühmadega. Selle eesmärgi saavutamiseks peab ka Poola võtma meetmeid. 66 % ettevõtjatest leiab, et haldusmenetluste keerukus on nende ettevõtte jaoks probleem äritegevusega tegelemisel Poolas[16]. Kuigi Poolal on üldiselt konkurentsi soodustav õigusraamistik, seisab ta siiski silmitsi mõningate probleemidega, mis on seotud õigusliku keerukuse ja tõhusa institutsioonilise raamistiku tagamisega. Need on seotud õigusaktide üha suureneva volatiilsusega ja sellega, et ettevõtjatel on seadusandlikeks muudatusteks ette valmistumiseks üha vähem aega. Selle tulemusena on ettevõtjate halduskoormus suur näiteks maksuõiguse tõttu, ning tööturu- ja maksusüsteemide järgimine tekitab äriühingutele, eelkõige VKEdele, suhteliselt suuri kulusid. EIP investeerimisuuringu kohaselt eraldab 25 % Poola ettevõtjatest üle 10 % oma töötajatest regulatiivsete nõuete täitmisega seotud ülesanneteks. Vaatamata hiljutisele kasvule on uute ettevõtete asutamise määr endiselt madal, eriti töötajatega ettevõtete puhul. Riigihangete süsteemi tegevust pärsib jätkuvalt pakkumisi esitavate ettevõtjate väike arv ning pikad ja keerukad menetlused. Riigihankeprotsessi edasine digitaliseerimine ja koolituspakkumiste arendamine VKEde jaoks võib aidata neid probleeme lahendada.

27) Poola edasine majanduskasv ja konkurentsivõime sõltub üha enam riigi suutlikkusest kasutada ära teaduse ja innovatsiooni võimalusi. Hoolimata ettevõtete teadus- ja arendustegevuseks mõeldud kulutuste pidevast suurenemisest on Poola innovatsioonitulemused endiselt piiratud ning teadus- ja arendustegevuse võimekus ulatus 2024. aastal ainult 65,9 %-ni ELi keskmisest, mis on 3,3 protsendipunkti rohkem kui 2023. aastal. Koostöö teaduse ja ettevõtluse vahel on piiratud, mis vähendab Poola suutlikkust oma teadusuuringuid turustada. Seda probleemi võimendavad veelgi vähem arendatud teadusbaas ja asjaolu, et programme ei suunata piisavalt edendama rakendusuuringuid ning akadeemilise ja erasektori vahelisi partnerlusi. Oluline on tugevdada teaduse ja ettevõtjate vahelisi sidemeid ning muuta teadlaskarjäär atraktiivsemaks. Praeguste toetusvahendite läbivaatamine ja täiustamine ning teadlastele tööstusega koostöö tegemiseks stiimulite loomine on üks peamisi samme hästi toimiva innovatsiooni ja teaduse ökosüsteemi saavutamiseks. Edasised edusammud sõltuvad ka avaliku sektori teadus- ja arendustegevuseks mõeldud kulutuste pidevast suurenemisest ning teadusasutuste konkurentsivõime ja rahvusvahelistumise parandamiseks tehtavatest reformidest.

28) Kõrged energiakulud mõjutavad Poola ettevõtjate konkurentsivõimet. Riik peaks edendama elektrienergia hinnasignaale, millega toetatakse investeeringuid puhta elektri tootmisse ja mis aitavad kaasa taskukohaste energiahindade saavutamisele.

[16] „Businesses' attitudes to corruption in the EU“ (Ettevõtete suhtumine korruptsiooni ELis), Eurobaromeetri aruanne (aprill 2024) EIB Investment Survey 2024 Country Overview: Poland.

Seda saab teha näiteks dünaamilise hinnakujunduse soodustamise ning elektrimaksude ja -lõivude kohandamise kaudu nii kodumajapidamiste kui ka tööstuse jaoks, suunates maksukoormuse elektrilt fossiilkütustele. Elektrienergia hindu võivad aidata alla tuua ka võrgu suurem paindlikkus ja piiriülesed ühendused. Tuleb välja töötada CO_2 heite vähendamise kava, milles seatakse esikohale energiatõhusus, säästvad taastuvad soojusallikad ja heitsoojuse kasutamine. Poolal on märkimisväärsed fossiilkütuste toetused, mida ei kavatseta enne 2030. aastat järk-järgult kaotada. Eelkõige võiks järkjärguliselt kaotada sellised fossiilkütuste toetused, mis ei käsitle sihipäraselt energiaostuvõimetust ega tegelikke energiajulgeolekuga seotud probleeme, takistavad elektrifitseerimist ega ole üliolulised tööstuse konkurentsivõime jaoks. Poolas makstavad fossiilkütuste toetused, nagu söekaevandustööstusele antavad jätkuvad toetused ning söe ja kütteõli maksuvabastused, on majanduslikult ebatõhusad ja suurendavad sõltuvust fossiilkütustest, eelkõige söest. Poola on elamute renoveerimise edendamiseks võtnud kasutusele mitmeid riiklikke poliitikameetmeid, sealhulgas taaste- ja vastupidavuskava alusel rahastatavad suured toetuskavad. Neid poliitikameetmeid tuleb tõhustada ja viia need kooskõlla ELi 2030. aasta kliimaeesmärkidega. Seetõttu on vaja sihipäraseid meetmeid hoonete CO_2 heite vähendamiseks, pöörates erilist tähelepanu energiatõhususe parandamisele ja kaugkütte CO_2 heite vähendamisele.

29) Poolal on probleeme kliimamuutustega kohanemisega, näiteks seoses põua- ja üleujutuste ohuga. Taaste- ja vastupidavuskava sisaldab meetmeid vee kogumise parandamiseks maapiirkondades. Riik võiks jõuda poliitika suurema sidususeni asjaomaste poliitikavaldkondade eest vastutavate institutsioonide vahelise tihedama kooskõlastamisega. See võib aidata leida kestlikke lahendusi, näiteks looduspõhiseid kohanemislahendusi, et parandada veevarustust ja kohaneda kliimamuutustega, tuues samal ajal kasu põllumajanduse ja muude ökosüsteemi teenustest sõltuvate sektorite pikaajalisele kestlikkusele.

30) Püsiv oskuste nappus, sealhulgas rohe- ja digipöörde puhul, pärsib Poola konkurentsivõimet ja takistab investeerimistegevust. Poolas on matemaatika, teaduse, tehnoloogia, inseneeria (MATI) õppekavades jätkuvalt vähe õpilasi ning nende õppekavade lõpetanute arv on võrreldes teistega väiksem, mis piirab riigi innovatsioonisuutlikkust. Selle probleemi lahendamiseks on oluline parandada MATI-valdkonna õppeainete õpetamist koolides, pakkuda õpilastele paremat karjäärinõustamist ning julgustada alaesindatud rühmi, eelkõige naisi, MATI-õpinguid jätkama. Tuleb tõhustada asjakohaseid poliitikameetmeid, millega edendatakse keskkonnahoidlike pädevusi ja oskusi hariduse ja koolituse kaudu. Madal täiskasvanuhariduses osalemise määr süvendab ka kvalifitseeritud töötajate nappust. 2024. aastal avaldatud viimase täiskasvanuhariduse uuringu (AES) põhjal oli täiskasvanute õppes osalemise määr 20,3 %, mis on palju madalam kui ELi keskmine (39,5 %) ja 2030. aastaks seatud eesmärk 51,7 %. Täiskasvanuhariduses osalemise suurendamiseks on vaja ka tööandjate suuremat toetust. Põhioskuste taseme langusele lahenduse leidmine on väga oluline, et pakkuda inimestele hilisemas elus õppimis-, täiendus- ja töövõimalusi. Poola kutsehariduse ja -õppe süsteem on ebatõhus, mis kahjustab märkimisväärselt nõutavate oskuste pakkumist, vähendab koolilõpetajate tööalast konkurentsivõimet ning seab nad suuremasse töötuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohtu.

31) Jätkuvalt valmistab muret ebasoodsas olukorras olevate rühmade, sealhulgas naiste, puudega inimeste või madalama haridustasemega inimeste integreerimine tööturule. Kuigi sooline tööhõivelõhe (20–64aastased) vähenes 14,8 protsendipunktilt 2020.

aastal 11,6 protsendipunktile 2024. aastal, on see endiselt üle ELi keskmise (10 protsendipunkti). Puudega inimeste tööhõivelõhe oli 2023. aastal 33,9 protsendipunkti, mis on palju suurem kui ELi keskmine (21,5 protsendipunkti). See näitab, et aktiveerimispoliitika tõhusust on võimalik tõsta järgmiselt: i) paremini suunata meetmeid ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööturule integreerimiseks; ii) parandada riiklike tööturuasutuste tõhusust; ning iii) jätkata ametliku kodu- ja kogukonnapõhise pikaajalise hoolduse ning alushariduse ja lapsehoiu kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamist. Kuigi need valdkonnad on hõlmatud Poola taaste- ja vastupidavuskava kohaste reformide ja investeeringutega, tuleb tulevikus teha rohkem jõupingutusi. Koos täiendus- ja ümberõppe poliitikaga võib kõige madalama tööhõivemääraga rühmade, sealhulgas puudega inimeste tööturul osalemise suurendamine avaldada Poola konkurentsivõimele pikas perspektiivis positiivset mõju. Muret tekitab ka puudega inimeste hariduslõhe. Aastatel 2021–2022 oli puudega inimeste keskharidusjärgse hariduse omandamise määr 32 % ja keskmine keskharidusjärgne hariduslõhe oli neil aastatel 18,4 protsendipunkti (ELis 11,3 protsendipunkti). Lisaks on mittetöötavate ja mitteõppivate puudega noorte (NEET-noored) osakaal (40 %) üks suuremaid ELis. Haridus- ja õppesüsteemi kaasavuse parandamiseks on vaja terviklikku strateegilist lähenemisviisi, mis hõlmab õpetajate oskuste parandamist ja neile pakutavat tuge.

SOOVITAB Poolal võtta 2025. ja 2026. aastal järgmisi meetmeid.

1. Suurendada kooskõlas Euroopa Ülemkogu 6. märtsi 2025. aasta järeldustega üldisi kaitsekulutusi ja üldist kaitsevalmidust. Järgida nõukogu poolt 21. jaanuaril 2025 soovitatud netokulude maksimaalset kasvumäära, et kõrvaldada ülemäärane eelarvepuudujääk, kasutades samal ajal suuremate kaitsekulutuste tegemiseks riikide vabastusklausliga võimaldatavat erandit eelarvereeglitest. Parandada avaliku sektori kulutuste tõhusust, sealhulgas sotsiaaltoetuste parema suunamise, eelarvemenetluse tõhustamise, investeeringute kavandamise suurema läbipaistvuse ning projektide hindamise ja valiku standardmenetluste ulatuslikuma kasutamise kaudu. Kiirendada investeerimisküpsete avaliku sektori investeerimisprojektide elluviimist ja edendada erasektori investeeringuid, et kiirendada majanduse taastumist. Tagada tulevaste pensionihüvitiste piisavus ja tugevdada pensionisüsteemi jätkusuutlikkust, sealhulgas võttes meetmeid tegeliku pensioniea muutmiseks ja reformides eripensioniskeeme.

2. Kiirendada riikliku taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki rakendamist, pidades silmas määruses (EL) 2021/241 sätestatud tähtaegu reformide ja investeeringute õigeaegseks lõpuleviimiseks. Kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmide (ERF, JTF, ESF+, Ühtekuuluvusfond) rakendamist, tuginedes vajaduse korral vahehindamisel pakutavatele võimalustele. Kasutada konkurentsivõime parandamiseks parimal viisil ära ELi vahendid, sealhulgas programmi „InvestEU“ ja Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi võimalusi.

3. Lihtsustada reguleerimist, parandada reguleerimisvahendeid ja tagada, et õigusraamistik oleks ettevõtlussektori jaoks stabiilne ja selgelt sätestatud. Kehtestada meetmed ettevõtjate halduskoormuse vähendamiseks. Julgustada konkurentsi riigihankemenetlustes, muutes need tõhusamaks ja vähem koormavaks, eriti VKEde jaoks. Tugevdada teaduse ja ettevõtjate vahelisi sidemeid, parandades tugistruktuure, rakendades sihipäraseid rahastamiskavasid ja luues teadlastele stiimuleid erasektoriga suhtlemiseks. Parandada ja ajakohastada riiklikku teadussüsteemi, muutes teadlaskarjääri atraktiivsemaks, suurendades avaliku sektori investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni ning toetades teadusasutusi. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas innovatsioonile.

4. Edendada tasakaalustatud elektrienergia hinnasignaale, millega toetatakse investeeringuid puhta elektri tootmisse, kohandades selleks kodumajapidamiste ja tööstuse elektrimakse ja -lõive võrreldes fossiilkütuste maksude ja lõivudega. Suurendada võrgu võimsust ja paindlikkust, suurendada piiriülest elektrikaubandust ning kohaldada piiranguid ainult ELi energiaturu eeskirjadega põhjendatud juhtumite suhtes, eelkõige juhtudel, mis on seotud piirangutega riikliku võimsuse jaotamisel. Vähendada sõltuvust fossiilkütustest, kiirendades söe järkjärgulist kasutuselt kõrvaldamist küttesektoris, minnes üle vähese CO_2 heitega süsteemidele, mis hõlmavad taastuvenergiat, parandada energiatõhusust ja kaotada järk-järgult fossiilkütuste toetused, eelkõige sellised, mis on seotud söekaevandamisega. Tõhustada kliimamuutustega kohanemise juhtimist, eelkõige veevarude majandamisele, kaitsele ja säästvale kasutamisele keskenduvat poliitikat, võttes arvesse praeguseid kliimamuutuste mõju hinnanguid, et tagada veeökosüsteemi teenustest sõltuvate sektorite ja tegevuste pikaajaline kestlikkus.

5. Edendada kvaliteetset ja kaasavat haridust ja tööturu jaoks olulisi oskusi, sealhulgas rohe- ja digioskusi, suurendada osalemist MATI-valdkondades kõrghariduses, parandada õpetajahariduse kvaliteeti ning suurendada veelgi kutsehariduse ja -õppe tõhusust. Hõlbustada ja suurendada täiskasvanute õppes osalemist, sealhulgas mitteformaalses õppes ja Poola konkurentsivõime seisukohast olulistes valdkondades. Võtta meetmeid, et suurendada ebasoodsas olukorras olevate rühmade osalemist tööturul, sealhulgas tõhustades üleminekut koolist tööellu.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja